

VIAȚA E ÎN ALTĂ PARTE?

*Interior zero** (2016), primul roman al Laviniei Braniște, apare după două volume de proză scurtă care au reprezentat exerciții tehnice și stilistice de bun augur pentru construirea celei mai recente narațiuni a autoarei, editată anul trecut la Polirom. Dincolo de autenticitatea asumată a personajului Lavinia, există și alte elemente specifice pornind de la volumele precedente din care reținem că *Cinci minute pe zi* (2011) cuprinde texte pe care Rareș Moldovan le descrie ca „scurt-metraje light”, *Escapada* (2014) fiind „un volum încheșat, cu numere de respirație lungă”, după cum susține Bogdan Coșa într-un interviu online cu autoarea.

Lavinia Braniște livrează în acest volum o poveste în care mulți tineri se pot regăsi, o epopee contemporană a celui care la interviul de angajare își ascunde studiile – al doilea master, doctoratul abandonat, a doua facultate – pentru a fi ales ca traducător la o firmă de proiectare. Povestea este, de fapt, o adevărată *artă a ratării*, resimțită atât pe plan emoțional, cât și social de cei care nu se înscriu în standardele bunăstării generale – carieră profesională satisfăcătoare, familie, copii –, și care, până la urmă, confirmă nivelul fiecăruia de succes sau insucces în ochii celorlalți, Cristina fiind reprezentantul exponențial al acestei categorii.

Problematica unei existențe supralicite constituie o zonă de cercetare prolifică pentru sociologia contemporană, dar și pentru literatura zilelor noastre, la fel cum se întâmplă și în romanul Laviniei Braniște. Cartea poate fi privită ca varianta feminină autohtonă și actualizată a lui Michel Houellebecq și a dilemei acestuia din *Inamici publici*: „Și ne întrebăm, dintr-un punct de vedere cât mai exterior cu putință, dacă omenescul este o experiență care merită să fie continuată.” – o viziune asupra căreia ne edifică personajele scriitoarei brăilence: „– E, mare pierdere, a spus.; – Păi, nu, ți-am arătat așa, să nu-ți faci iluzii, am zis și am răs amar amândouă de cât de imposibil e orice.”

Dacă prima experiență a scrisului pentru Lavinia Braniște a constituit-o cartea de poezie *Povești cu mine* (2006), atunci putem recunoaște reminiscențe poetice și în câteva pasaje din *Interior zero*: „Sunt un rest de hominid într-o peșteră, dezbrăcat până la os.”; „ziua asta ca o ploaie de cuie”; „sunt obosită și tristă și tocmai am lipsit din viața mea câteva secunde, [...] niște necunoscuți m-au târât afară la aer, [...] am stat pe ciment în ușa la Mega și m-am întregat oare ce înseamnă toate acestea.”. Posibil ca această apropiere între proză și poezie să fie un efect spontan al scrisului și nu un obiectiv vizat în mod excepțional, însă creează o porțiță de scăpare din universul corporatist sufocant.

Dincolo de interferențele vagi poetice, cartea rămâne ancorată în realitatea zilelor noastre, descriind cu o exactitate surprinzătoare situația individului care încearcă să găsească un mic sens în viață. Relațiile amoroase începute

și terminate brusc în mijlocul unui câmp plin de tineri cercetători la Facultatea de Geografie sau cele cu sfârșituri amânate prin camere de hotel și sejururi în Poiana Brașov se pliază perfect pe ideea de criză a valorilor și a dorințelor individului identificate de filozoful american Allan Bloom: „Familia e necesară. Dar dorința naturală nu duce la familie. Dorința e promiscuă și-l împinge pe om să încline spre libertate. Așa că dorința e reprimată.”. Discontinuitatea dintre dorința naturală și cea reprimată o determină pe Cristina să oscileze între doi bărbați și, mai încolo, între bucuria de a fi mamă și gândul că viața altcuiva depinde de viața și de alegerile sale, acomodarea cu noua responsabilitate și apoi revenirea bruscă și inexplicabilă la vechea stare. După ratările amoroase previzibile, Cristina pierde sarcina și cu aceasta și șansa de validare ca femeie, în această lume pentru care maternitatea rămâne invariabil îndatorirea primordială a femeii față de societate și față de bărbat (oricât de mult activism feminist și emancipare am fi dispuși să acceptăm), însă dobândește conștiința faptului că este „întregă și programată pentru supraviețuire.”. Compensând această istorie a dezamăgirilor, pasajul final al cărții redă apropierea dintre mamă și fiică, restabilind temporar echilibrul emoțional: „Abia aștept Crăciunul, să vină mama acasă. Uneori, când dormim amândouă în camera noastră de la Brăila, am impresia că nu mai respiră și atunci îmi țin și eu respirația ca să fie liniște completă și să pot auzi. Și asta e iubirea, e liniștea asta în care-ți ții respirația, ușor îngrozit, ca să auzi dacă îngerul tău păzitor mai e acolo.”

Din valul scrierilor minimaliste autoficționale la modă, Lavinia Braniște se desprinde prin impunerea unei problematice legate de marele paradox al *vieții care este în altă parte*, demonstrând că suntem un cumul al propriilor alegeri și că există, probabil, o cultură nouă, în continuarea celor de *vină și rușine*: cea a *victimizării* care ne creează scuza perfectă pentru *automutilarea emoțională pe repeat*, cum o numește autoarea. Post-douămiismul aduce cu sine o neîncredere reflectată atât asupra autorului, cât și asupra personajelor sale, ca dovadă a instabilității emoționale, financiare, sociale, familiale, caracteristice societății contemporane, însă datoria romanului este aceea de a restabili o ordine, de a rescrie reguli, dincolo de consemnarea realității așa cum o percepem cu toții zi de zi. Deși se menține într-o zonă de confort tematic, cartea Laviniei Braniște atrage prin frazare, atenție la mecanismul propriu-zis al scrisului, jocurile de cuvinte și rezonanțele muzicale ale anumitor bucăți de text.

*Lavinia Braniște, *Interior zero*, Ed. Cartea Românească, București, 2016